

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNE PRAVOBRANILKE
JULIANE KOKOTT,
predstavljeni 3. julija 2014¹

Zadeva C-302/13

**flyLAL-Lithuanian Airlines AS, in Liquidation
proti
Starptautiskā lidosta Rīga VAS
in
Air Baltic Corporation AS**

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Augstākās tiesas Senāts (Latvija))

„Uredba (ES) št. 44/2001 — Področje uporabe — Pojem civilne in gospodarske zadeve — Odškodnina zaradi kršitve evropskega konkurenčnega prava — Priznavanje začasnih ukrepov in ukrepov zavarovanja — Javni red“

I – Uvod

1. Obravnavana zadeva daje Sodišču priložnost, da v okviru Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti ter priznavanju in izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah² konkretizira dva temeljna pravna pojma: pojem civilne in gospodarske zadeve ter pojem javnega reda (*ordre public*).

2. Pri tem se na eni strani postavlja vprašanje, ali pojem „civilna in gospodarska zadeva“ zajema sodno uveljavljanje zahtevkov iz kršitev konkurence proti podjetjem v večinski javni lasti. Na drugi strani je treba pojasniti, ali se lahko – in če je tako, pod katerimi pogoji – izvrševanje ukrepov zavarovanja zavrne glede na javni red (*ordre public*).

II – Pravni okvir

A – Pravo Unije

3. Okvir primarnega prava tega primera v bistvu določata člena 81 ES in 82 ES (zdaj člena 101 PDEU in 102 PDEU),³ okvir sekundarnega prava pa členi 1, 22, 34 in 35 Uredbe (ES) št. 44/2001.

1 — Jezik izvirnika: nemščina.

2 — UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42, v tukaj upoštevni različici, kakor je bila nazadnje spremenjena z Uredbo (ES) št. 1103/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2008 (UL L 304, str. 80).

3 — Ravnanja, ki pomenijo domnevno kršitev konkurence, so se zgodila, preden je začela veljati Lizbonska pogodba. Za odgovor na predlog za sprejetje predhodne odločbe sta torej merodajna samo člena 81 ES in 82 ES. Vendar je navedbe, ki sledijo, nedvomno mogoče prenesti na člena 101 PDEU in 102 PDEU, ki sta vsebinsko v bistvu enaka.

4. Člen 1(1) navedene uredbe tako opredeljuje njeno področje uporabe *ratione materiae*:

„Ta uredba se uporablja v civilnih in gospodarskih zadevah ne glede na naravo sodne oblasti. Zlasti ne zajema davčnih, carinskih ali upravnih zadev.“

5. V oddelku 6 poglavja II Uredbe (ES) št. 44/2001 so določne nekatere izključne pristojnosti. Člen 22 teh navodil določa:

„Izključno pristojna so naslednja sodišča, in to ne glede na stalno prebivališče:

[...]

2. v postopkih, predmet katerih je veljavnost ustanovitve, ničnost ali prenehanje gospodarskih družb ali drugih pravnih oseb ali združenj fizičnih ali pravnih oseb, ali veljavnost odločitev njihovih organov, sodišča držav članic, v katerih ima gospodarska družba, pravna oseba ali združenje svoje stalno prebivališče [svoj sedež]. [...]

6. Člen 34 Uredbe (ES) št. 44/2001 ureja priznavanje sodnih odločb iz drugih držav članic med drugim določa:

„Sodna odločba se ne prizna:

1. če bi bilo njeno priznanje v očitnem nasprotju z javnim redom v državi članici, v kateri se zahteva priznanje;

[...]“

7. Člen 35(1) Uredbe (ES) št. 44/2001, ki je glede priznavanja tudi upošteven, določa:

„Poleg tega se sodna odločba ne prizna, če se ni upoštevalo določb oddelkov 3, 4 ali 6 poglavja II [...]“

B – *Latvijsko pravo*

8. Za obravnavano zadevo je upošteven predvsem Likums „Par aviāciju“ (zakon o zračnem prometu) in njegove izvedbene določbe.

9. Na podlagi latvijskega zakona o zračnem prometu morajo letalski operaterji za uporabo letališča plačati pristojbine in drugo.

10. Na podlagi tega je v času dejanskega stanja več odlokov določalo, da so prevozniki, ki pristajajo na letališču Riga ali z njega vzletajo, lahko upravičeni do znižanja pristojbin. Višina znižanja pristojbin je odvisna od števila potnikov, vkrcanih v Rigi, ki jih je podjetje prepeljalo v enem letu.

III – **Dejansko stanje spora o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje**

11. Družba flyLAL-Lithuanian Airlines AS (v nadaljevanju: flyLAL) je litovsko letalsko podjetje – medtem se je znašlo v stečajju – ki je menilo, da je bilo na trgu storitev zračnega prometa v slabšem položaju glede na konkurenta, litovsko letalsko podjetje Air Baltic Corporation AS (v nadaljevanju: Air Baltic). Družba FlyLAL je menila zlasti, da ji je zaradi nezakonitega konkurenčnega stanja v Latviji in Litvi nastala gospodarska škoda.

12. Družba flyLAL je zato leta 2008 pri Vilniaus Apygardos Teismas (okrožno sodišče v Vilni) vložila tožbo proti družbi Air Baltic in družbi Starptautiskā lidosta Rīga VAS (v nadaljevanju: Lidosta Rīga), kapitalski družbi v javni lasti, ki upravlja letališče Riga, med drugim za plačilo odškodnine v višini 199.830.000 LTL⁴. Tožba, ki jo je vložila tožeča stranka, je temeljila na kršitvah evropskega konkurenčnega prava. Tožeča stranka je v bistvu trdila, da je družba Air Baltic v okviru latvijske politike znižanja letaliških pristojbin zlorabila prevladujoči položaj na trgu. Znižanje letaliških pristojbin, ki je bilo odobreno v Latviji, so po trditvah družbe FlyLAL družbi Air Baltic med drugim omogočile, da na letališču Vilna (Republika Litva) nastopa z dampinškimi cenami. Dalje je treba načrtno odobritev znižanj pri letaliških pristojbinah šteti za prepovedan sporazum med toženima strankama.

13. Še pred izdajo končne sodbe v postopku v glavni stvari je Lietuvos Apeliacinis Teismas (litvansko višje sodišče) s sodbo z dne 31. decembra 2008 odredilo začasni zaseg premoženja družb Air Baltic in Lidosta Rīga v višini tožbenega zneska (v nadaljevanju: začasni ukrepi zavarovanja).

14. Družba FlyLAL je nato pri Rīgas pilsētas priekšpilsētas tiesa (okrajno sodišče Vidzeme mesta Riga) vložila predlog za priznanje sodbe z dne 31. decembra 2008 in njeno izvršitev v Latviji. Prvostopenjsko sodišče je predlogu z odločbo z dne 19. januarja 2012 v bistvu ugodilo, s tem priznalo sodbo z dne 31. decembra 2008 in jo razglasilo za izvršljivo v Republiki Latviji.

15. Zdaj mora predložitveno sodišče, Augstākās tiesas Senāts (vrhovno sodišče Republike Latvije), na pritožbo družb Air Baltic in Lidosta Rīga odločiti o priznanju in izvršitvi sodbe z dne 31. decembra 2008 v Latviji.

16. Predložitveno sodišče se najprej sprašuje, ali gre v litovskem odškodninskem postopku – in konkretno pri sodbi z dne 31. decembra 2008 – za civilno ali gospodarsko zadevo v smislu člena 1 Uredbe (ES) št. 44/2001. Če je tako, potem je treba kot drugo pojasniti, ali ne bi bilo treba že v sklopu odškodninskega postopka ugotoviti izključno pristojnost latvijskih sodišč na podlagi člena 22 Uredbe (ES) št. 44/2001. Če je tako, se postavlja tretje vprašanje, ali bi morale Augstākās tiesas Senāts na podlagi člena 35(1) Uredbe (ES) št. 44/2001 zavriniti priznanje sodbe zaradi kršitve člena 22 navedene uredbe. Četrto se Augstākās tiesas Senāts naposled sprašuje, ali je priznanje sporne sodbe v skladu z javnim redom Republike Latvije v smislu člena 34, točka 1, Uredbe (ES) št. 44/2001. Prvič, sodba z dne 31. decembra 2008 vsebuje le pičle navedbe o izračunu uveljavljanega zneska, ki je precejšen. Drugič, ker je bil nad premoženjem litvanske tožeče stranke medtem uveden postopek zaradi insolventnosti, pa toženi stranki v primeru poznejše zavrnitve tožbe ne bi imeli realne možnosti za povrnitev škode, ki jima je nastala zaradi začasnih ukrepov zavarovanja. Zato bi lahko Republika Latvija, ki je sto- oz. 52,6-odstotni lastnik deleža toženih strank, utrpela znatno škodo, ki posega v gospodarske interese države in bi škodovala varnosti države.

17. V teh okoliščinah je sodišče Augstākās tiesas Senāts prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali gre pri sporu, v katerem se zahteva prisoditev odškodnine za škodo in se predlaga ugotovitev nezakonitosti ravnanja toženih strank, ki zajema prepovedan sporazum in zlorabo prevladujočega položaja ter je oprto na uporabo splošnih normativnih aktov druge države članice, za civilno ali gospodarsko zadevo v smislu Uredbe, pri čemer je treba upoštevati, da so prepovedani sporazumi nični od sklenitve in da je po drugi strani sprejetje predpisa dejanje države v okviru javnega prava (*acta iure imperii*), za katerega se uporabljajo pravila mednarodnega javnega prava glede imunitete države v razmerju do sodišč drugih držav?

4 — Približno 58 milijonov EUR (menjalni tečaj: 1 EUR = 3,4528 LTL).

2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrديلen (zadeva je civilna ali gospodarska zadeva v smislu Uredbe), ali je treba šteti, da je odškodninski postopek spor o veljavnosti odločitev organov družb v smislu člena 22, točka 2, Uredbe, kar omogoča, da se odločba ne prizna v skladu s členom 35(1) Uredbe?
3. Če predmet tožbe v postopku uveljavljanja odškodnine spada na področje uporabe člena 22, točka 2, Uredbe (izključna pristojnost), ali mora sodišče države, v kateri se zahteva priznanje, preizkusiti, ali so v zvezi s priznanjem odločbe, s katero se odredijo začasni ukrepi zavarovanja, podane okoliščine, navedene v členu 35(1) Uredbe?
4. Ali je mogoče določbo javnega reda iz člena 34, točka 1, Uredbe razlagati tako, da je priznanje odločbe, s katero se odredijo začasni ukrepi zavarovanja, v nasprotju z javnim redom države članice, prvič, če je bistvena podlaga za sprejetje začasnih ukrepov zavarovanja razmeroma visok zahtevani znesek, ne da bi bil opravljen utemeljen in upravičen izračun, in drugič, če se s priznanjem in izvršitvijo te odločbe lahko povzroči škoda toženima strankama, ki je tožeča stranka, ki je v stečaju, ne bo mogla povrniti, če se tožba v odškodninskem postopku zavrne, kar bi lahko poseglo v ekonomske interese države, v kateri se zahteva priznanje, zaradi česar bi lahko bila ogrožena varnost v tej državi, saj je Republika Latvija stoddstotna lastnica delnic družbe Lidosta Rīga in 52,6-odstotna lastnica delnic družbe AS Air Baltic Corporation?“

IV – Pravna presoja

A – Prvo vprašanje za predhodno odločanje

18. Augstākās tiesas Senāts želi s prvim vprašanjem za predhodno odločanje v bistvu izvedeti, ali gre pri odškodninskem postopku v Litvi in konkretno pri sodbi z dne 31. decembra 2008 za civilno in gospodarsko zadevo v smislu člena 1(1) Uredbe (ES) št. 44/2001.

19. Za odgovor na to vprašanje je treba najprej pojasniti, kaj je „civilna in gospodarska zadeva“ v smislu Uredbe št. 44/2001. V zvezi s tem je treba preučiti sodno prakso Sodišča glede elementa zakonskega dejanskega stanu (podnaslov 1) in tako pridobljena spoznanja prenesti na dejansko stanje v postopku v glavni stvari (podnaslov 2).

1. Merila, ki izhajajo iz sodne prakse

20. V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča⁵ je treba pojem „civilna in gospodarska zadeva“ razlagati kot samostojni pojem prava Unije, pri čemer je treba upoštevati cilj in sistematiko Uredbe (ES) št. 44/2001 ter splošna načela, ki izhajajo iz celote nacionalnih pravnih redov.⁶

5 — Glej glede tega pregled v sklepnih predlogih generalne pravobranilke V. Trstenjak, predstavljenih v zadevi Sapir in drugi (C-645/11, EU:C:2012:757, točke od 47 do 69).

6 — Glej med drugim sodbe LTU/Eurocontrol (29/76, EU:C:1976:137, točka 3), Rüffer (814/79, EU:C:1980:291, točka 7), Sonntag (C-172/91, EU:C:1993:144, točka 18), Baten (C-271/00, EU:C:2002:656, točka 28), Préservatrice Foncière TIARD (C-266/01, EU:C:2003:282, točka 20), Blijdenstein (C-433/01, EU:C:2004:21, točka 24), Lechouritou (C-292/05, EU:C:2007:102, točka 29) in Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, točka 41).

21. V delu, v katerem Uredba (ES) št. 44/2001 v odnosih med državami članicami nadomešča⁷ Bruseljsko konvencijo⁸, velja njena razlaga s strani Sodišča za ustrezne določbe Uredbe (ES) št. 44/2001 še naprej⁹. Tako je glede člena 1(1) Uredbe (ES) št. 44/2001, ki zavzema isto mesto in ima enako funkcijo kakor člen 1(1) Bruseljske konvencije.¹⁰

22. Na podlagi ustaljene sodne prakse o zgoraj navedenih določbah so lahko sodne odločbe izključene s področja uporabe Uredbe (ES) št. 44/2001 zaradi *narave pravnega razmerja med strankama* ali zaradi *predmeta spora*¹¹.

23. Če želimo ugotoviti, ali gre za civilno in gospodarsko zadevo, je treba torej najprej obravnavati dejavnike, ki zaznamujejo pravno razmerje med strankami v postopku v glavni stvari (podnaslov 2a) in nato – za določitev predmeta spora o glavni stvari (podnaslov 2b) – dejansko stanje, ki je podlaga za posamezen zahtevek, ter preučiti podlago za vloženo tožbo in podrobna pravila za njeno vložitev¹².

2. Uporaba meril sodne prakse za dejansko stanje spora o glavni stvari

24. Najprej je treba obravnavati pravno razmerje med tožečo stranko in toženima strankama v sporu o glavni stvari, v zvezi s katerim je prišlo do domnevne kršitve evropskega konkurenčnega prava, na podlagi katerega se zahteva odškodnina.

a) Narava pravnega razmerja med strankami

25. Kot je razvidno iz predložitvene odločbe, sta z družbama Lidosta Rīga in Air Baltic v postopku v glavni stvari udeleženi podjetji, v katerih ima Republika Latvija sto- oziroma 52,6-odstotni delež.

26. Vendar to samo po sebi še ne izključuje uporabe Uredbe (ES) št. 44/2001. Pač pa je odločilno, ali je sporno pravno razmerje povezano z izvajanjem prerogativ javne oblasti.¹³ Če *ni* tako, se lahko odpre področje uporabe Uredbe (ES) št. 44/2001.

27. To vprašanje je treba v nadaljevanju preučiti za pravno razmerje med posameznimi strankami v postopku v glavni stvari.

i) Pravno razmerje med družbama flyLAL in Air Baltic

28. Glede pravnega razmerja med družbama flyLAL in Air Baltic o vprašanju narave pravnega razmerja ni potrebna poglobljena razprava.

7 — Glej člen 68(1) Uredbe (ES) št. 44/2001.

8 — Konvencija z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1972, L 299, str. 32).

9 — Sodbe Draka NK Cables in drugi (C-167/08, EU:C:2009:263, točka 20), SCT Industri (C-111/08, EU:C:2009:419, točka 22), German Graphics Graphische Maschinen (C-292/08, EU:C:2009:544, točka 27), Realchemie Nederland (C-406/09, EU:C:2011:668, točka 38), Sapir in drugi (C-645/11, EU:C:2013:228, točka 31) ter Sunico in drugi (C-49/12, EU:C:2013:545, točka 32).

10 — Glej v tem smislu za člen 1(2)(b) sodbo SCT Industri (C-111/08, EU:C:2009:419, točka 23).

11 — Glej med drugim sodbe LTU/Eurocontrol (29/76, EU:C:1976:137, točka 4), Baten (C-271/00, EU:C:2002:656, točka 29), Préservatrice Foncière TIARD (C-266/01, EU:C:2003:282, točka 21), Lechouritou (C-292/05, EU:C:2007:102, točka 30), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, točka 42), Realchemie Nederland (C-406/09, EU:C:2011:668, točka 39), Sapir in drugi (C-645/11, EU:C:2013:228, točka 32), Sunico in drugi (C-49/12, EU:C:2013:545, točka 33) ter Schneider (C-386/12, EU:C:2013:633, točka 18).

12 — Sodbe Baten (C-271/00, EU:C:2002:656, točka 31), Préservatrice Foncière TIARD (C-266/01, EU:C:2003:282, točka 23), Frahuil (C-265/02, EU:C:2004:77, točka 20), Sapir in drugi (C-645/11, EU:C:2013:228, točka 34) in Sunico in drugi (C-49/12, EU:C:2013:545, točka 35).

13 — Sodbe LTU proti Eurocontrol (29/76, EU:C:1976:137, točka 4), Rüffer (814/79, EU:C:1980:291, točka 8), Baten (C-271/00, EU:C:2002:656, točka 30), Préservatrice Foncière TIARD (C-266/01, EU:C:2003:282, točka 22), Lechouritou (C-292/05, EU:C:2007:102, točka 31), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, točka 43), Mahamdia (C-154/11, EU:C:2012:491, točka 56), Sapir in drugi (C-645/11, EU:C:2013:228, točka 33) ter Sunico in drugi (C-49/12, EU:C:2013:545, točka 34).

29. Podjetji si stojita nasproti kot ponudnika na trgu storitev zračnega prometa in kot povpraševalca na trgu za uporabo letališča. Pri tem nobena stranka v razmerju do druge ne izvaja prerogativ javne oblasti, ki zasebnim osebam ne pripadajo¹⁴.

ii) Pravno razmerje med družbama flyLAL in Lidosta Rīga

30. Tudi pravnega razmerja med družbama flyLAL in Lidosta Rīga ne zaznamuje izvajanje prerogativ javne oblasti.

31. V središču tega pravnega razmerja je uporaba letališča Rīga s strani družbe flyLAL, za katero je slednja plačevala letališko pristojbino. Pri tej uporabi letališča gre v glavnem za odpravo letal, potnikov in tovora. V razmerju do uporabnikov letališča nastopa Republika Latvija – prek svoje stoddotne hčerinske družbe Lidosta Rīga – z odprtjem trga za letališke storitve na letališču Rīga torej na ravni zasebnega prava.¹⁵ Te storitve bi lahko enako opravljal tudi kateri koli drug zasebni gospodarski subjekt, na primer upravljevec zasebnega letališča.¹⁶

32. Tega ne spremeni niti okoliščina, da za družbo Lidosta Rīga glede oblikovanja plačila, zlasti glede odobritve ali neodobritve znižanj veljajo zakonski predpisi Republike Latvije, ki imajo splošno veljavo. Ta vezanost namreč zadeva razmerje med Republiko Latvijo kot lastnico deleža in družbo Lidosta Rīga kot njeno stoddotno hčerinsko družbo ter ne vpliva na razmerje med družbo Lidosta Rīga in družbo flyLAL kot uporabnico letališča.

33. Prav tako ni pomembno, ali družba Lidosta Rīga prosto uporablja plačila, ki jih pobira, ali pa zanje v tem smislu veljajo zakonski predpisi. Kajti tudi ta vidik ne zaznamuje narave njenega pravnega razmerja do uporabnikov letališča, kot je družba flyLAL, temveč pravno razmerje družbe Lidosta Rīga do lastnice njenega deleža, Republike Latvije, ki ga je treba razlikovati od njenega razmerja do uporabnikov letališča.

34. Obravnavani izhodiščni položaj se s tem razlikuje od dejanskega stanja, na katerem je temeljila sodba LTU.¹⁷ Tudi tam je sicer šlo za plačilo storitev, ki so bile opravljene v zvezi z zračnim prometom, vendar ni šlo konkretno za plačilo za *gospodarsko* uporabo letališča. Namesto tega je šlo za pristojbine na zračnih poteh, ki jih je mednarodna organizacija za kontrolo zračnega prometa pobirala za *storitve zagotavljanja varnosti zračnega prometa*, torej za izvorno javnopravne storitve, kot sta kontrola in nadzor zračnega prostora.¹⁸

35. Samo glede na take pristojbine na zračnih poteh je Sodišče v sodbi LTU potrdilo, da obstaja „zveza z izvajanjem prerogativ javne oblasti“.¹⁹ Sodba LTU je torej – drugače kot v obravnavanem primeru – zajemala elemente, ki tipično zaznamujejo razmerje podrejenosti in ki so govorili v korist izvajanju prerogativ javne oblasti.

14 — Glede tega merila glej sodbe LTU/Eurocontrol (29/76, EU:C:1976:137, točka 4), Sonntag (C-172/91, EU:C:1993:144, točka 22), Préservatrice Foncière TIARD (C-266/01, EU:C:2003:282, točka 30), Lechouritou in drugi (C-292/05, EU:C:2007:102, točka 34) in Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, točka 44).

15 — V tem delu je treba ločiti vlogo države kot imetnika deleža podjetja na eni strani in nosilca javne oblasti na drugi strani; glej v tem smislu tudi sodbo Komisija/EDF (C-124/10 P, EU:C:2012:318, točka 80).

16 — Tudi Direktiva Sveta 96/67/EG z dne 15. oktobra 1996 o dostopu do trga storitev zemeljske oskrbe na letališčih Skupnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 7, zvezek 2, str. 496), zlasti člen 2(d) in (g) potrjuje, da pri teh storitvah ne gre za dejavnost javne oblasti, temveč za storitve, ki se opravljajo na enaki ravni.

17 — Sodba LTU/Eurocontrol (29/76, EU:C:1976:137).

18 — O javnem značaju dejavnosti, ki jih je izvajal Eurocontrol, glej tudi sodbo SAT Fluggesellschaft (C-364/92, EU:C:1994:7, točke od 27 do 29).

19 — Sodba LTU/Eurocontrol (29/76, EU:C:1976:137, točka 4).

36. Razlikovanje med izvajanjem storitev zagotavljanja varnosti zračnega prometa, ki so povezane z izvajanjem prerogativ javne oblasti, na eni strani in odpiranjem trga letaliških storitev na drugi strani, v zvezi s katerim je treba v obravnavanem primeru opredeliti pojem „civilna in gospodarska zadeva“, se v preostalem ujema s podobnimi preudarki Sodišča na področju konkurenčnega prava.

37. V zvezi s tem se je moralo Sodišče že v nekaj odločbah ukvarjati z uvrstitvijo dejavnosti organa za vodenje letališča. Pri tem je vedno ugotovilo, da je ponujanje „letaliških storitev proti plačilu [...], ki je [bilo] med drugim pridobljeno iz letaliških dajatev“, gospodarska dejavnost in se zato načeloma presoja po določbah evropskega konkurenčnega prava.²⁰ Pri tem naj ne bi bilo pomembno, niti ali ima ustanova, za katero gre, zasebnopravni ali javnopravni položaj niti rentabilnost dejavnosti.²¹

38. Razmejitev med pravnim razmerjem *zasebnega* in *javnega prava* – ki je upoštevana za člen 1(1) Uredbe (ES) št. 44/2001 – na eni strani ter razmejitev med *gospodarsko* in *javno* dejavnostjo v okviru konkurenčnega prava na drugi strani pa si nista samo terminološko podobni, ampak sta tudi vsebinsko v medsebojnem odnosu, ki upravičuje uporabo skladnih meril za vrednotenje. Po tem pristopu se je ravnalo očitno tudi Sodišče, ki se je v sodbi SAT Fluggesellschaft, ki zadeva konkurenčno pravo, sklicevalo na sodbo LTU.²² Iz tega je mogoče sklepati, da se odprtje področja uporabe Uredbe (ES) št. 44/2001 presoja po merilih, enakih tistim, ki jih je Sodišče za določanje lastnosti gospodarske dejavnosti razvilo na ravni konkurenčnega prava. V nasprotnem primeru bi prišlo do težko razložljivih protislovij pri vrednotenju, če bi se izvorno gospodarski dejavnosti odrekla narava civilne in gospodarske zadeve.

39. Glede na to tudi značaja pravnega razmerja družbe Lidosta Rīga do tožeče stranke v postopku v glavni stvari ne zaznamuje izvajanje prerogativ javne oblasti, temveč je gospodarsko-zasebnopravne narave, saj gre v bistvu za opravljanje letaliških storitev proti plačilu.

b) Predmet spora

40. V nadaljevanju je treba preučiti, ali tudi predmet spora potrjuje ugotovitve glede narave pravnega razmerja med strankami.

41. Najprej je treba pripomniti, da – kot poudarjata vlada Republike Latvije in družba Lidosta Rīga – glede na navedbe, ki so bile podane pri predložitvenem sodišču, vsekakor obstajajo pomisleki glede obstoja protikonkurenčnega dogovora v škodo tožeče stranke in da zaradi vezanosti družbe Lidosta Rīga na zakonske predpise Latvije nikakor ni povsem gotovo, da je s strani družbe prišlo do zlorabe prevladujočega položaja.²³ V obravnavanem postopku mora Sodišče preveriti ne le obstoj kršitve konkurence, temveč predmet spora postopka v glavni stvari, v središču katerega je odškodninski zahtevek zaradi kršitve členov 81 ES in 82 ES, glede na to, ali gre za civilno in gospodarsko zadevo²⁴.

20 — Glej sodbi Aéroports de Paris/Komisija (C-82/01 P, EU:C:2002:617, točka 78) ter Mitteldeutsche Flughafen in drugi (C-288/11 P, EU:C:2012:821, točka 40).

21 — Glej sodbe Aéroports de Paris/Komisija (C-82/01 P, EU:C:2002:617, točka 75), MOTOE (C-49/07, EU:C:2008:376, točki 21 in 22), Selex Sistemi Integrati/Komisija (C-113/07 P, EU:C:2009:191, točka 69) ter Mitteldeutsche Flughafen in drugi (C-288/11 P, EU:C:2012:821, točka 50).

22 — Sodba SAT Fluggesellschaft (C-364/92, EU:C:1994:7, točka 28).

23 — Člena 81 ES in 82 ES veljata na podlagi sodne prakse Sodišča namreč samo za protikonkurenčna ravnanja, ki so jih podjetja izvedla na lastno pobudo. Ni pa jih mogoče uporabiti, če protikonkurenčno ravnanje podjetju predpisujejo nacionalni pravni akti ali če slednji tvorijo pravni okvir, ki sam po sebi izključuje kakršno koli možnost konkurenčnega ravnanja; glej sodbo Komisija in Francija/Ladbroke Racing (C-359/95 P in C-379/95 P, EU:C:1997:531, točki 33 in 34 ter navedena sodna praksa). Če podjetje (na javnopravni podlagi) zaradi take vezanosti ne more ravnati samostojno, je treba v določenih okoliščinah pomisliti na protikonkurenčen ukrep države članice, ki bi lahko onemogočil praktično delovanje konkurenčnih pravil, ki veljajo za podjetja in ki ga ravno tako zajemata člena 81 ES in/ali 82 ES v povezavi s členom 10 ES (postal člen 4(3) PEU), iz katerega sledi obveznost lojalnega sodelovanja. A v tem primeru bi morala biti morebitna odškodninska tožba usmerjena proti državi članici, in ne proti „vezanemu“ podjetju, ravnanje katerega je v razmerju do drugih gospodarskih subjektov „upravičeno“; glej sodbo CIF (C-198/01, EU:C:2003:430, točka 54).

24 — V prvem vprašanju za predhodno odločanje zato v tem smislu piše: „[...] Ali gre pri sporu, v katerem se zahteva prisoditev odškodnine za škodo in se predlaga ugotovitev nezakonitosti ravnanja toženih strank, ki zajema prepovedan sporazum in zlorabo prevladujočega položaja [...]“.

42. Za presojo predmeta spora je pri tem merodajno dejansko stanje, iz katerega izhaja sporni zahtevek. Če uveljavljani zahtevek izvira iz izvajanja prerogativ javne oblasti, *ne* gre za civilno in gospodarsko zadevo.²⁵ Vendar pri tem ne zadostuje kakršna koli povezava z izvajanjem prerogativ javne oblasti. Odločilno je, da ravnanje, katerega posledica je bil zahtevek, pomeni izvajanje prerogativ javne oblasti.²⁶

43. Narava že preučenega pravnega razmerja med strankami, ki je podlaga za uveljavljani odškodninski zahtevek, že kaže, da v obravnavani zadevi ne gre za izvajanje prerogativ javne oblasti. Te ugotovitve ne postavljajo pod vprašaj niti to, da spadajo odškodninski zahtevki zaradi kršitve evropskega konkurenčnega prava izvorno v pravo Unije (o tem v podnaslovu i), niti posebne okoliščine obravnavanega primera, zlasti imetništvo deležev s strani državnih organov (o tem v podnaslovu ii).

i) Uporaba Uredbe (ES) št. 44/2001 za odškodninske zahtevke na podlagi konkurenčnega prava

44. V nadaljevanju je treba najprej na splošno obravnavati pravno podlago in normativni okvir odškodninskih zahtevkov na podlagi konkurenčnega prava. Nato bo ob upoštevanju teh ugotovitev podana presoja predmeta postopka v glavni stvari.

– Odškodninska obveznost udeležencev v kartelu kot izvorno načelo prava Unije

45. Pri odškodninski obveznosti udeležencev v kartelu oziroma podjetjih, ki obvladujejo trg in ki so zlorabila svojo moč na trgu, gre za načelo prava Unije, ki izvira neposredno iz primarnega prava.²⁷

46. Tako je Sodišče že večkrat presodilo, da bi bil zaradi dejstva, da člen 81 ES neposredno učinkuje v odnosih med posamezniki in povzroča, da v njihovi osebi neposredno nastajajo pravice,²⁸ praktični učinek prepovedi, izrečene v tej določbi, zmanjšan, če ne bi mogel vsakdo zahtevati povračila škode, ki mu je nastala s pogodbo, ki omejuje ali izkrivlja konkurenco, ali z ravnanjem, ki temu ustreza.²⁹

47. Čeprav Sodišče doslej še ni imelo priložnosti, da bi presodilo o tem, ne more biti resnega dvoma, da mora to veljati tudi za drugo osrednjo določbo evropskega konkurenčnega prava, in sicer člen 82 ES.

– Ustrezna odškodninska tožba je načeloma civilna in gospodarska zadeva

48. Načeloma gre z vidika evropskega procesnega prava pri ustreznih odškodninskih tožbah, vloženih proti podjetjem, ki so kršila člena 81 ES in/ali 82 ES, za civilne in gospodarske zadeve v smislu člena 1(1) Uredbe (ES) št. 44/2001.³⁰ Evropska komisija je to nedavno znova poudarila v svojem predlogu direktive za uveljavljenje konkurenčnega prava.³¹

25 — Sodbi Rüffer (814/79, EU:C:1980:291, točka 15) ter Lechouritou in drugi (C-292/05, EU:C:2007:102, točka 41).

26 — Glej sodbe LTU/Eurocontrol (29/76, EU:C:1976:137, točka 4), Rüffer (C-814/79, EU:C:1980:291, točka 15) ter Lechouritou in drugi (C-292/05, EU:C:2007:102, točka 41).

27 — Glej v povezavi s členom 81 ES že moje sklepne predloge KONE in drugi (C-557/12, EU:C:2014:45, točke od 25 do 30).

28 — Sodba Manfredi in drugi (od C-295/04 do C-298/04, EU:C:2006:461, točka 39).

29 — Sodba Courage in Crehan (C-453/99, EU:C:2001:465, točka 26).

30 — Glej glede tega tudi tekočo zadevo CDC/Evonik Degussa in drugi (C-352/13, UL C 298, str. 2).

31 — Glej predlog za direktivo Evropskega parlamenta in Sveta o nekaterih pravilih, ki urejajo postopke z odškodninskimi tožbami v nacionalni zakonodaji zaradi kršitev določb zakonodaje o konkurenci držav članic (COM/2013/0404 final), ki se na str. 6 navezuje na Uredbo (ES) št. 44/2001. Glej tudi Obvestilo Komisije o sodelovanju med Komisijo in sodišči držav članic pri uporabi členov 81 in 82 Pogodbe (UL C 101, str. 54, točka 3 in opomba 4).

ii) Ocena je enaka kljub posebnim okoliščinam obravnavanega primera

49. Zaradi posebnih okoliščin obravnavanega primera, namreč javnopravnega lastništva podjetij, proti katerim je bila vložena odškodninska tožba, zlasti pa zaradi vidika, da naj bi bila kršitev konkurence pogojena z latvijskimi zakonskimi predpisi, pa se je treba vprašati, ali se je mogoče te uvrstitve v zasebno pravo držati tudi *in casu*.

50. Menim, da je odgovor na to vprašanje pritrdilen. Za to govorita ta dva vidika:

– Enotnost prava Unije

51. Kot je bilo navedeno že v točki 38, je treba glede razmejitve med pravnim razmerjem, ki ga zaznamuje *zasebno pravo*, in razmerjem *javnega prava* glede področja uporabe Uredbe (ES) št. 44/2001 upoštevati enaka merila kot pri razmejitvi med *gospodarskimi* in *javnimi* dejavnostmi podjetij v smislu členov 81 ES in 82 ES.

52. V zvezi s tem je treba v obravnavani zadevi tudi glede vprašanja o predmetu spora, pri katerem gre navsezadnje za to, ali ravnanje, posledica katerega je bil odškodninski zahtevek, pomeni izvajanje prerogativ javne oblasti,³² ugotoviti, da nima izrazite javnopravne narave: prvič, ravnanje, ki pomeni kršitev konkurence, posledica katerega je bil odškodninski zahtevek, torej pobiranje različno visokih letaliških pristojbin s strani družbe Lidosta Rīga, je namreč v obravnavanem primeru neposredno povezano z gospodarsko dejavnostjo zadevnega podjetja, in sicer obratovanjem letališča. Drugič, člena 81 in 82 EG, s katerima se utemeljuje odškodninski zahtevek, lahko veljata samo takrat, kadar odškodninsko odgovorno podjetje ne izvaja javnih pooblastil, temveč ravno gospodarsko dejavnost.

53. Že iz tega sledi, da gre pri odškodninski tožbi, katere obravnava poteka, (in pri začasnih ukrepih) nujno za civilno in gospodarsko zadevo v smislu člena 1(1) Uredbe (ES) št. 44/2001.

54. Tudi okoliščina, da dejansko stanje, ki z vidika tožeče stranke pomeni utemeljitev zahtevka, ne kaže samo odnosov do konkurenčnega prava Unije, ampak je vključeno tudi v kontekst nacionalnega prava zračnega prometa, ne pripelje do drugačne ugotovitve. Obravnavana odškodninska tožba se, kar bo treba v nadaljevanju obravnavati taksativno, namreč ne nanaša na latvijske predpise in s tem ne na *acta iure imperii*.

– Odškodninska tožba se ne nanaša na *acta iure imperii*

55. Predložitveno sodišče je – kot je jasno razvidno iz njegovega predložitvenega sklepa – očitno mnenja, da tožeča stranka v postopku v glavni stvari z odškodninsko tožbo v končni fazi ugovarja predpisom Republike Latvije.

56. V zvezi s tem je treba najprej pripomniti, da odgovornost države za *acta iure imperii* dejansko ne spada na področje uredbe Uredbe (ES) št. 44/2001. Nova različica Uredbe (ES) št. 44/2001, ki bo začela veljati 10. januarja 2015, v tem smislu predvideva dopolnitev pravnega akta s pojasnilom.³³

57. Poleg tega je treba ugotoviti, da država na podlagi splošno priznanega načela imunitete držav – *par in parem non habet imperium* – ne more biti tožena pred sodiščem druge države zaradi *acta iure imperii*.³⁴

32 — Glej sodbe LTU/Eurocontrol (29/76, EU:C:1976:137, točka 4), Rüffer (814/79, EU:C:1980:291, točka 15) ter Lechouritou in drugi (C-292/05, EU:C:2007:102, točka 41).

33 — Uredba Parlamenta in Sveta (EU) št. 1215/2012 z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (prenovitev) (UL L 351, str. 1).

34 — Glej sodbo Mahamdia (C-154/11, EU:C:2012:491, točka 54).

58. Kljub temu pa pomisleki, ki jih izraža predložitveno sodišče, po mojem mnenju nimajo učinka.

59. Prvič, tožba, s katero je bil začet postopek v okviru postopka v glavni stvari v Litvi, se ne nanaša na nadzor norme, temveč izključno na pridobitev nadomestila za nastalo škodo zaradi kršitve konkurence. Čeprav bi porast uveljavljanja odškodninskih tožb na podlagi kartelnega prava, kot je Sodišče že večkrat poudarilo, odločilno prispeval k vzdrževanju delujoče konkurence v Uniji³⁵ in bi bil s tem tudi v splošnem interesu, to še ne pomeni, da postaja odškodninska tožba proti enemu ali več zasebnim podjetjem v javnopravni lasti postopek za nadzor pravnih aktov države. To velja celo takrat, ko so na sporno kršitev konkurence vsaj posredno vplivali pravni akti države, kot na primer v obravnavanem primeru latvijska ureditev plačila letaliških pristojbin.

60. Drugič, tudi ničnost kot posledica člena 81(2) ES, ki jo navaja predložitveno sodišče, ne pripelje do drugačne ocene.

61. Okoliščina, da je posledica kršitve prepovedi kartelnega dogovarjanja na podlagi člena 81(2) ES tudi ničnost protikonkurenčnega dogovora, se namreč nanaša izključno na konkretni dogovor – torej dogovor, ki ureja gospodarsko razmerje med družbama Lidosta Rīga in Air Baltic – nikakor pa ne na predpise Latvije, ki naj bi posredno vplivala na dogovor. Če ti predpisi dejansko ne bi bili v skladu s pravom Unije, bi bila možnost njihove uporabe v nasprotju s primarnostjo prava Unije. Vendar to ne bi bila neposredna posledica odškodninske tožbe.

62. Z ničnostjo kot posledico člena 81(2) ES, ki bi nastopila samodejno, pa subjektivna odškodninska tožba vsekakor ne postaja objektiven postopek nadzora zakonov države.

3. Vmesni predlog

63. Odgovor na prvo vprašanje je torej, da gre pri sporu o ukrepih začasnega zavarovanja, kot je v zadevnem sporu o glavni stvari, v okviru katerega v postopku v glavni stvari zasebno organizirano podjetje zaradi domnevnih kršitev konkurenčnega prava Evropske unije zahteva odškodnino in drugo od podjetja, ki je v javni lasti in ki mu omogoča uporabo letališča proti plačilu letališke pristojbine, za civilno in gospodarsko zadevo v smislu člena 1(1) Uredbe (ES) št. 44/2001, čeprav letališke pristojbine in njihovo morebitno znižanje urejajo predpisi države.

B –*Drugo in tretje vprašanje za predhodno odločanje*

64. Z drugim in tretjim vprašanjem za predhodno odločanje, ki ju je mogoče preučiti skupaj, želi predložitveno sodišče najprej izvedeti, ali se šteje odškodninski postopek na podlagi kartelnega prava, za kakršnega gre v sporu v glavni stvari, za spor o veljavnosti sklepov organov družbe v smislu člena 22, točka 2, Uredbe (ES) št. 44/2001. Če je tako, bi predložitveno sodišče želelo izvedeti še, ali člen 35(1) v povezavi s členom 22, točka 2, Uredbe (ES) št. 44/2001, če postopek v glavni stvari poteka pri sodišču, ki ni pristojno na podlagi člena 22, točka 2, Uredbe (ES) št. 44/2001, preprečuje tudi priznavanje odločbe, ki jo je to sodišče izdalo glede začasnih ukrepov zavarovanja.

65. Na drugo vprašanje za predhodno odločanje je treba odgovoriti nikalno, zaradi česar tretjega vprašanja ni treba preveriti.

35 — Glej v tem smislu sodbe *Courage in Crehan* (C-453/99, EU:C:2001:465, točka 26 in 27), *Manfredi in drugi* (C-295/04 bis C-298/04, EU:C:2006:461, točka 91), *Pfleiderer* (C-360/09, EU:C:2011:389, točka 28) ter *Donau Chemie in drugi* (C-536/11, EU:C:2013:366, točka 23).

66. Kajti predmet tožbe v postopku v glavni stvari in postopka začasnega pravnega varstva, za katerega gre v postopku v glavni stvari, ki poteka pred predložitvenim sodiščem, je v bistvu odškodninski zahtevek tožeče stranke, ne pa „veljavnost ustanovitve, ničnost ali prenehanje gospodarskih družb [...] ali veljavnost odločitev njihovih organov“ v smislu člena 22, točka 2, Uredbe (ES) št. 44/2001.

67. Tožeča stranka sicer z odškodninskim zahtevkom posredno nasprotuje tudi politiki letaliških pristojbin družbe Lidosta Rīga, ki je, čeprav jo vnaprej določajo zakoni, v končni fazi lahko zapisana tudi v sklepih družbenikov družbe Lidosta Rīga ali njenega upravnega odbora.

68. Toda člen 22, točka 2, Uredbe (ES) št. 44/2001 ima naravo izjeme in ga je treba temu primerno razlagati ozko. Njegov namen je združiti sodno pristojnost na sedežu družbe samo za tožbe, ki neposredno zadevajo predmete spora, taksativno našete v predpisu. Ker pa v obravnavanem primeru ne gre za izpodbojno ali ničnostno tožbo, ki bi bila vložena neposredno zoper sklep, in očitno celo v postopku v glavni stvari ni bil naveden ali grajan konkreten sklep, ni v obravnavani zadevi upošteven niti člen 22, točka 2, Uredbe (ES) št. 44/2001 niti člen 35 navedene uredbe v delu, v katerem napotuje na člen 22.

69. Na drugo vprašanje za predhodno odločanje je torej treba odgovoriti, da pri odškodninskem postopku, kakršen je postopek v glavni stvari, ne gre za spor o veljavnosti sklepov organov družbe v smislu člena 22, točka 2, Uredbe (ES) št. 44/2001.

C – Četrto vprašanje za predhodno odločanje

70. S četrtem vprašanjem za predhodno odločanje želi sodišče Augstākās tiesas Senāts v bistvu izvedeti, ali je priznanje odločbe o začasnih ukrepih zavarovanja v nasprotju z javnim redom države članice, če – prvič – velikost zneska, ki je bil zavarovan z ukrepi zasega, ni bila utemeljena in – drugič – obstaja nevarnost, da nastane škoda, ki je ne bo mogoče povrniti, kar bi lahko poseglo v gospodarske interese države, v kateri se zahteva priznanje, in posledično resno ogrozilo varnost države.

1. Določba o *ordre public* v sodni praksi Sodišča

71. V uvodu je treba pripomniti, da se člen 34, točka 1, Uredbe (ES) št. 44/2001 v skladu z ustaljeno sodno prakso³⁶ razlaga ozko, saj pomeni oviro za uresničevanje enega temeljnih ciljev te uredbe.³⁷ Določba o *ordre public* se torej lahko uporabi le izjemoma.³⁸

72. Države članice sicer lahko v zvezi s tem zaradi pridržka, ki je določen v členu 34, točka 1, Uredbe (ES) št. 44/2001, načeloma same določijo, katere zahteve na podlagi njihovih nacionalnih nazorov izhajajo iz njihovega javnega reda, vendar spada opredelitev tega pojma v razlago te uredbe.³⁹ Čeprav v skladu s tem ni naloga Sodišča, da opredeli vsebino javnega reda v državi pogodbenici, pa mora

36 — Pravna praksa, navedena v nadaljevanju, je bila izdana sicer še o določi predhodnici Bruseljske konvencije, vendar jo je treba prenesti na razlago člena 34, točka 1, Uredbe (ES) št. 44/2001; glej glede tega že moje sklepne predloge Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:247, točka 71).

37 — Glej v tem smislu sodbe Solo Kleinmotoren (C-414/92, EU:C:1994:221, točka 20), Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, točka 21), Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, točka 26), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, točka 55), Prism Investments (C-139/10, EU:C:2011:653, točka 33), Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, točka 48) in Salzgitter Mannesmann Handel (C-157/12, EU:C:2013:597, točka 28).

38 — Glej v tem smislu sodbe Hoffmann (145/86, EU:C:1988:61, točka 21), Hendrikman in Feyen (C-78/95, EU:C:1996:380, točka 23), Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, točka 21), Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, točka 26), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, točka 55) in Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, točka 48).

39 — Glej sodbe Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, točka 22), Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, točka 27), Gambazzi (C-394/07, EU:C:2009:219, točka 26), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, točka 56) in Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, točka 49).

kljub temu paziti na meje, znotraj katerih lahko sodišče države pogodbenice uporabi ta pojem, zato da zavrne priznanje sodne odločbe, ki jo je izdalo sodišče druge države pogodbenice.⁴⁰ Na splošno namreč sodišče izvršilne države članice ne sme preverjati, ali je sodišče izvirne države članice pravilno presodilo glede na pravo in dejstva.⁴¹

73. Tako je uporaba določbe o *ordre public* iz člena 34, točka 1, Uredbe št. 44/2001 upravičena le takrat, ko bi bil s priznanjem ali izvršitvijo sodne odločbe, ki je bila sprejeta v drugi državi članici, nesprejemljivo kršen pravni red države, v kateri se zahteva izvršitev, ker bi ta odločba posegala v eno od temeljnih načel. Poseg bi moral pomeniti *očitno kršitev* pravnega pravila, ki se v pravnem redu države, v kateri se zahteva priznanje, šteje za *bistveno*, ali očitno kršitev pravice, ki je v tem pravnem redu *priznana kot temeljna*.⁴²

74. Nacionalno sodišče torej vsekakor ne prekorači svojih pristojnosti za domnevo o kršitvi *ordre public*, če zavrnitev izvršitve preprečuje očitno kršitev temeljnih pravic, priznanih v EKČP oziroma v pravnem redu Unije.⁴³

75. V tem primeru predložitveno sodišče obravnava dva vidika in sprašuje, ali sta za potrditev kršitve javnega reda njegove države članice pomembni: prvič, neobstoj podrobne utemeljitve zavarovanega zneska v odločbi, ki jo je treba priznati (podnaslov 2), in drugič, finančne posledice izvršitve, ki naj bi ogrožale „varnost države“ (podnaslov 3).

2. Neobstoj podrobno utemeljene navedbe uveljavljanega zneska

76. Prva navezna točka, ki jo predložitveno sodišče uporablja kot izhodišče za domnevo o kršitvi *ordre public*, je dejstvo, da manjka podrobna utemeljitev zneska za zaseg, ki se uveljavlja z uredbo o začasnem zavarovanju in ki ga je sodišče v Litvi po navedbah predložitvenega sodišča določilo predvsem na podlagi „izvedenskih mnenj“, ki niso podrobneje predstavljena in priložena spisom.

77. V tem delu se najprej postavlja načelno vprašanje o združljivosti z načelom poštenega sojenja, opredeljenim v členu 6 EKČP ter v členu 47, drugi odstavek, Listine EU o temeljnih pravicah,⁴⁴ in nato vprašanje o morebitnih učinkih – vsekakor delnega – neobstoja utemeljitve na možnost priznanja odločbe v civilnih in gospodarskih zadevah z vidika interesov javnega reda.

40 — Glej sodbe Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, točka 23), Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, točka 28), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, točka 57) in Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, točka 49).

41 — Glej sodbe Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, točka 36), Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, točka 29), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, točka 58) in Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, točka 50).

42 — Glej sodbe Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, točka 36), Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, točka 29), Gambazzi (C-394/07, EU:C:2009:219, točka 27), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, točka 59) in Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, točka 51).

43 — Glej v tem smislu sodbe Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, točki 38 in 39) in Gambazzi (C-394/07, EU:C:2009:219, točka 28).

44 — Glede zahteve po homogenosti iz člena 52(3) Listine in drugih glej sodbi Varec (C-450/06, EU:C:2008:91, točka 48) in McB (C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, točka 53).

a) Načelo poštenega sojenja in obveznost obrazložitve

78. Evropsko sodišče za človekove pravice v ustaljeni sodni praksi o tem odloča, da pravica do poštenega sojenja na podlagi člena 6, prvi odstavek, EKČP načeloma obsega obveznost sodišč, da svoje odločbe tudi obrazložijo.⁴⁵ Hkrati pa je večkrat opozorilo, da se za obveznost obrazložitve ne smejo postavljati previsoke zahteve in da so slednje lahko različne glede na vrsto odločbe in okoliščine posameznega primera.⁴⁶ Pri tem se smejo upoštevati zlasti tudi vrsta odločbe in razlike, ki obstajajo v pravnih sistemih držav članic.

79. Pri tem se priznava, da ima obrazložitev sodnih odločb dvojni namen: na eni strani naj bi bilo zagotovljeno, da se zadosti pravici do izjave, da torej sodišče ustrezno presodi o navedbah strank.⁴⁷ Po drugi strani naj bi obveznost obrazložitve omogočila stranki, ki ni uspela, da spozna, zakaj ni uspela, in po potrebi vložijo pritožbo. Brez zadostne obrazložitve tudi ne bi bilo mogoče določiti niti obsega materialne pravnomočnosti odločbe, zaradi česar bi lahko na primer tožeča stranka za isto terjatev pridobila še en naslov.⁴⁸

b) Neobstoj utemeljitve in možnost priznanja odločbe o začasnih ukrepih zavarovanja z vidika javnega reda

80. Če si to vzamemo za vodilo v obravnavanem primeru, lahko ugotovimo, da na eni strani povsem izmišljena navedba zneska za zaseg, ki je toženi stranki nikakor ne bi mogli razumeti, ne bi smela biti v skladu z načelom poštenega sojenja in posledično tudi ne z *ordre public*. Po drugi strani pa v postopku v glavni stvari, ki je imel za podlago vendarle navedbe iz izvedenskih mnenj, očitno ni bilo tako, sploh pa z zahtevami po obrazložitvi na splošno ne gre pretiravati. Če na primer v nekaterih pravnih sistemih obstajajo široko sprejete, a implicitne metode za določitev škode, ki se ravna po konkretnih okoliščinah posameznega primera, ne bi bilo povsem razumljivo, če bi njihova uporaba – kot del odločbe, ki je sicer dovolj obrazložena in zoper katero je mogoča pritožba – dajala podlago za kršitev člena 6 EKČP oziroma člena 47(2) Evropske listine o človekovih pravicah in bi bila problematična z vidika javnega reda države članice.⁴⁹

81. Če to prenesemo na vprašanje o obstoju kršitve *ordre public*, to navsezadnje pomeni, da premalo podrobno obrazložene navedbe zneska za zaseg vsekakor ne smemo obravnavati ločeno. Nasprotno, gre za celotno pojmovanje sporne odločbe, vključno s prilogami, in zlasti za vprašanje, ali je imel naslovnik odločbe možnost v državi odločbe na način, ki ne presega njegovih zmožnosti, vložiti pritožbo zoper odločbo in tako grajati domnevno kršitev.⁵⁰

82. V obravnavanem primeru obstajajo dobri razlogi za domnevo, da premalo obrazložena navedba zneska za zaseg ne zadostuje za pritrđitev domnevi, da je bila podana kršitev *ordre public*, še zlasti ker je mogoče višino zneska dokazati z izvedenskim mnenjem in je bil tudi predmet pritožbenega postopka v Litvi. Kot se zdi, so bila osnovna načela s tem upoštevana, četudi bi si za odločbo želeli temeljitejšo obrazložitev.

45 — ESČP, sodbe Van de Hurk proti Nizozemski z dne 19. aprila 1994 (pritožba št. 16034/90, točka 61), Ruiz Torija proti Španiji z dne 9. decembra 1994 (pritožba št. 18390/91, točka 29), Higgins proti Franciji z dne 19. februarja 1998 (pritožba št. 20124/92, Recueil des arrêts et décisions 1998-I, točka 42) in Hirvisaari proti Finski z dne 27. septembra 2001 (pritožba št. 49684/99, točka 30). Glej tudi sodbo Schröder in drugi/Komisija (C-221/97 P, EU:C:1998:597, točka 24).

46 — ESČP, sodbe Ruiz Torija proti Španiji z dne 9. decembra 1994 (pritožba št. 18390/91, točka 29) in Van de Hurk proti Nizozemski z dne 19. aprila 1994 (pritožba št. 16034/90, točka 61).

47 — ESČP, sodbe Jokela proti Finski z dne 21. maja 2002 (pritožba št. 28856/95, točki 72 in 73) in Nedzela proti Franciji z dne 27. julija 2006 (pritožba št. 73695/01, točka 55).

48 — Glej že moje sklepne predloge v zadevi Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:247, točka 85).

49 — Tako je na primer nemško sodišče Bundesgerichtshof razglasilo, da je pavšalno določanje odškodnine v francoskem pravu združljivo z nacionalnim *ordre public*, glej BGH, sodba z dne 26. septembra 1979 (Az. VIII ZB 10/79, BGHZ 75, 167).

50 — To velja tudi in predvsem za primer, da je prišlo do domnevnega kratenja načela o *fair trial* zato, ker je bilo treba odločbo izdati v naglici. Glej glede tega sodbo Eurofood IFSC (C-341/04, EU:C:2006:281, točka 66).

83. Potem ko očitek neobstoja obrazložitve ne zadostuje, da bi pritrdili domnevi kršitve *ordre public*, je treba za konec obravnavati vprašanje, v kolikšni meri bi bile lahko z vidika *ordre public* pomembne gospodarske posledice izvršitve.

3. Neobstoj možnosti za izterjavo, če bo tožba v postopku v glavni stvari zavrjnena

84. Najprej je treba znova spomniti na to, da je namen načela *ordre public* preprečiti očitno kršitev *pravnega pravila*, ki se šteje v *pravnem redu* izvršilne države članice za bistveno, ali v njem priznane temeljne *pravice*.⁵¹ S tem se varujejo *pravni interesi* ali vsaj *interesi, izraženi v pravnem pravilu*, ki zadevajo politično, ekonomsko, socialno ali kulturno ureditev vsakokratne države članice.

85. Ne zadostujejo pa *povsem gospodarski interesi*, kakršen je nevarnost – čeprav zelo visoke – denarne škode. To velja načeloma celo tedaj, ko gre za interes nosilca javne oblasti, kot je Republika Latvija,⁵² ki prek podjetij v javnem lastništvu nastopa na trgu in ji v zvezi s tem grozi, da bo utrpela škodo.

86. Gospodarski interes pa naj bi se po mnenju predložitvenega sodišča vendarle okrepil v interes, ki bi bil pravno upošteven in bi se potem morda upošteval v okviru člena 34, točka 1, Uredbe (ES) št. 44/2001, če sta zaradi grozečih gospodarskih izgub dovolj konkretno ogrožena pravni red in „varnost države“. Vendar pa predložitveno sodišče ne pojasni, kako naj bi se to zgodilo v okoliščinah iz postopka v glavni stvari. Predvsem ne navaja ničesar o tem, da bi sporni ukrepi, kot je trdila družba Lidosta Riga, morda znatno škodovali vojaškostrateški vlogi letališča Riga. O tem vidiku zato pri odgovoru na vprašanje za predhodno odločanje ni mogoče razpravljati, saj je pravni in dejanski okvir tega vprašanja omejen s predlogom za sprejetje predhodne odločbe predložitvenega sodišča,⁵³ ki pa obravnava samo „kršitev gospodarskih interesov države“.

87. Ali je tako kršitev *ordre public*, ker državi grozi, da bo obubožala – pri čemer glede tega vprašanja sodna praksa še ni razvidna – sploh mogoče potrditi, je pojmovno in sistemsko skrajno dvomljivo, ker gospodarski preudarki pri obravnavi *ordre public* načeloma niso bistveni.

88. To vprašanje lahko štejemo v obravnavanem primeru za hipotetično in ga pustimo ob strani, ker – drugače kot apodiktično oblikovano vprašanje za predhodno odločanje, v katerem se domneva ogroženost varnosti države – se ob celostni presoji dejanskega stanja, kot ga je podalo predložitveno sodišče, v obravnavanem primeru zdi izključeno, da bi, celo ob tveganju gospodarske izgube v višini okrog 58 milijonov EUR, izhajali iz domneve, da gre za izjemen položaj. Čeprav je znesek visok, najverjetneje ne dovolj, da bi lahko v temeljih pretresel državo. To velja še toliko bolj, če gre pri ukrepih izvršitve v bistvu za ukrepe zasega, ki pa ne vplivajo na celovitost premoženja in razdelitev dobrin.

89. O vprašanju blažitve gospodarskih tveganj je Sodišče v drugi zadevi sicer že presodilo, da mora biti v začasnih ukrepih vedno zagotovljeno tudi vračilo prisojenega zneska za primer, da vlagatelj zahtevka v glavni stvari ne uspe.⁵⁴ Toda ta sodna praksa se nanaša na odredbe, katerih naslovnik je moral v postopku začasnega pravnega varstva začasno kaj *plačati* vlagatelju zahtevka. Ni pa je mogoče razširiti na zadevnečasne odredbe zavarovanja v postopku v glavni stvari v obliki začasnega zasega.

51 — Glej sodbe Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, točka 36), Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, točka 29), Gambazzi (C-394/07, EU:C:2009:219, točka 27), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, točka 59) in Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, točka 51) ter opredelitev pojma *ordre public* v členu 26 Uredbe Sveta (ES) št. 1346/2000 z dne 29. maja 2000 o postopkih pri insolventnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 1, str. 191), ki je glede insolventnega postopka sorodni pravni akt Uredbe (ES) št. 44/2001.

52 — Glede podobnega položaja ESČP glej sodbo De Luca proti Italiji z dne 24. septembra 2013 (pritožba št. 43870/04, točki 54 in 55).

53 — Glej glede tega člen 94 Poslovnika Sodišča.

54 — Glej sodbi Van Uden (C-391/95, EU:C:1998:543, točka 47, o „odredbi vmesnega plačila pogodbene protidajatve“) in Mietz (C-99/96, EU:C:1999:202, točka 42), ki sta bili še izdani o ustreznem členu 24 Bruseljske konvencije.

90. Iz navedenega sledi, da tudi za pritrnitev kršitvi *ordre public* na podlagi gospodarskih preudarkov ni mogoče najti nobenih razlogov.

4. Vmesni predlog

91. Na četrto vprašanje za predhodno odločanje je torej treba odgovoriti, da niti iz neobstoja obrazložitve odločbe, ki jo je treba izvršiti, niti iz gospodarskih posledic, ki bi jih imela izvršitev, ne izhajajo tehtni razlogi za zavrnitev priznanja iz razlogov javnega reda (*ordre public*).

V – Predlog

92. Ob upoštevanju zgornjih navedb Sodišču predlagam, naj na vprašanja za predhodno odločanje odgovori:

1. Spor o ukrepih začasnega pravnega varstva, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, pri katerem v okviru postopka v glavni stvari zasebno organizirano letalsko podjetje zaradi domnevnih kršitev konkurenčnega prava Evropske unije zahteva odškodnino in drugo od podjetja, ki je v javni lasti in mu je proti plačilu letališke pristojbine omogočena uporaba letališča, je civilna in gospodarska zadeva v smislu člena 1(1) Uredbe (ES) št. 44/2001, čeprav so letališke pristojbine in njihova morebitna znižanja urejeni z nacionalnimi predpisi.
2. Odškodninski postopek, kakršen ta v postopku v glavni stvari, ni spor o veljavnosti sklepov organov družbe v smislu člena 22, točka 2, Uredbe (ES) št. 44/2001.
3. Med okoliščinami iz postopka v glavni stvari ni mogoče niti iz neobstoja obrazložitve odločbe, ki jo je treba izvršiti, niti iz gospodarskih posledic, ki bi jih imela izvršitev, izpeljati tehtnih razlogov za zavrnitev priznanja iz razlogov javnega reda (*ordre public*).